

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg

Den 5. oktober, 2009

Høringssvar vedr. "Lov om ændring af Lov om Det Centrale DNA-profil-register"

Resume

Lovforslaget anbefales ændret så det kræves at it-systemer indrettes så at den bedste teknologi fremmes.

Konkret kan man f.eks. benytte eksisterende løsningsmodeller som betyder at uskyldige borgere kan dokumentere at deres DNA IKKE indgår i samlingen af DNA fra et eller flere gerningssteder. Dette kan gennemføres på en sådan måde at borgernes DNA eller biologisk materiale på intet tidspunkt gøres personhenførbart.

Dermed er der intet behov for at slette data eller destruere vævsmateriale, fordi man aldrig har skabt den personhenførbare af "Fingeraftryk, DNA og vævsmateriale" som forbyrder sig mod den principielle ret i henhold til "S & Marper vs. United Kingdom".

Pointen er, at det fremlagte lovforslag unødvendigt svækker borgernes retssikkerhed ved at antage, at man er nødt til at opsamle personhenførbare DNA for overhovedet at kunne teste. Dette er faktisk IKKE korrekt, hvorved selve antagelsen skaber retsproblemet.

Det bør understeges, at nærværende alene forholder sig til at sikre borgeres rettigheder ved at sikre at uskyldige borgeres DNA og biologisk væv aldrig gøres personhenførbart. Dermed opretholder man til fulde hensynet til Menneskerettighedernes Artikel 8, samtidig med at man muliggør politiets efterforskning af forbrydelser baseret op DNA og andet vævsmateriale.

Nærværende forholder sig ikke til:

- Håndtering af dømtes DNA
- I hvilket omfang og under hvilke forhold politiet skal kunne afkræve borgere at bevise deres uskyld i en specifik sag eller generelt overfor alle forbrydelser.

Baggrund:

Blod, vævs- og andet biologisk materiale fra borgere rummer meget sensitiv information om borgere og borgeres helbred. Problemet er at samme information kan misbruges i mange sammenhænge.

Det mest sensitive er uden tvivl at uddrage persistente nøgler som ikke kan forandres over et menneskes levetid herunder fingeraftryk, DNA eller tilsvarende, fordi det indebærer muligheden for at etablere magt og kontrol over en borger. .

I praksis vil det f.eks. kunne ødelægge vidnesbeskyttelsesprogrammer og under-cover politiarbejde, fordi kriminelle ville kunne bruge sådanne oplysninger til at identificere personer, selv hvis de har

fået nyt cpr-nummer og identitet.

Problemerne med at opbygge magt og kontrol over mennesker går imidlertid langt videre end kriminelle forhold, fordi det indebærer muligheder for at opbygge magtpositioner som skævvrider samfundsprocesser i forhold til de basale menneskeretsprincipper som et demokrati og frit marked bygger på. Hvis f.eks. en butik via brug af biometri kan identificere en forbruger ved indgangen til butikken, fratages borgeren de facto den for markedsdannelsen kritiske selvbestemmelse fordi vedkommende dermed kan trackes og profileres på tværs af sammenhænge, uden borgeren kan gøre noget for at forhindre dette. Tilsvarende er statens muligheder for misbrug mange og åbenlyse.

Af samme årsag har der længe været et stort og stigende behov for tekniske løsningsmodeller som, uden at borgeren kan identificeres på basis af biometri, kan gøre brug af biometri og biologisk materiale indenfor både sikkerhed og sundhedssektoren. Disse problemer må i dag betragtes som teoretisk løst, forstået sådan at vi reelt ikke har problemstillinger tilbage hvor samfundet har legitime hensyn som ikke kan honoreres uden at borgeren gøres biometrisk identificerbar og dermed blottlægges overfor biometrisk identitetstyveri, profilering og overvågning.

F.eks. for den såkaldte Diskotekssag gælder, at borgere kan have såkaldte System-on-card løsninger hvor man med en fingeraftryklæser på kortet aktiverer kryptografiske nøgler på kortet som kan bevise at man tilhører gruppen af borgere som IKKE står på "bøllelisten" UDEN at borgeren kan identificeres.

Sådanne løsninger medfører at diskoteksgæster som ikke står på en "bølleliste" kan teknisk helt undgå identifikation ved indgangsdøren ved hverken at udlevere fingeraftryk eller digital identifikation. Samme teknologi kan f.eks. bruges til at levere bevis på at vedkommende er over 18 år og dermed lovligt kan købe alkohol.

Der er dermed ikke noget proportionalitetsargument som berettiger at man af hensyn til at holde kendte og identificerede bøller ude afkræver diskoteksgæster fingeraftryk eller anden identifikation ved indgangsdøren.

For en videre diskussion af disse spørgsmål i sikkerhedsmæssig forstand henvises til det sidste kapitel i TÆNKs debatbog "De Overvågede" (som kan hentes gratis på TÆNKs hjemmeside¹).

For så vidt angår "S & Marper"-dommen er forholdene de samme – problemet kan løses teknisk.

Rent teknisk er der pt. et konkret projekt under etablering i regi af SDSD (Sammenhængende Digital Sundhed i Danmark) som har til formål at dokumentere, at man operationelt kan sikre biobanker i patientbehandlingen, således at laboratoriet aldrig får kendskab til patientens identitet. Patienten / Patientens læge har en nøgle til at kunne bevise ejerskab / etablere sporbarhed til den konkrete vævsprøve, så man kan rekvirere yderligere analyser og få svar anonymt.

Løsningsmodellen kan nemt udvides så en analyse kunne bestå i anmodningen om at teste DNA-indholdet i en bestemt vævsprøve op mod politiets DNA-fund i en eller flere sager.

Hvis svaret fra laboratoriet sker på den rette måde vil det betyde at :

**En borger vil kunne anmode om et bevis på
at vedkommendes DNA IKKE indgår i politiets bevismateriale
uden at borgerens DNA på noget tidspunkt gøres personhenførbart.**

¹ <http://www.taenk.dk/overvaagning/ny-bog-de-overvaagede/>

Helt konkret vil det betyde at man 100% vil kunne opretholde retsprincippet som stedfæstet i "S & Marper" uden at reducere politiets mulighed for at efterforske forbrydelser med inddragelse af DNA fundet på gerningsstedet.

Det er dermed ikke et spørgsmål om man gemmer vævsprøver eller DNA på uskyldige 1 dag eller 10 år – man BEHØVER SLET IKKE OPSAMLE væv eller DNA på uskyldige for at kunne opklare forbrydelser og dermed rummer lovforslaget en unødvendig svækkelse af retssikkerheden.

Det bør bemærkes at man i princippet sagtens kan udbygge dette princip således at politiet vil kunne finde match udenfor kredsen af mistænkte, dvs teste bevismateriale mod udtræk fra alle anonyme vævsprøver og dermed hurtigt validere at vedkommende er kendt i sundhedssektoren samt indrette processer, således at borgere frivilligt eller tvunget kan dokumentere deres uskyld.

Retsudvalget anmodes derfor af nærværende høringssvar om at sikre, at lovgivningen indrettes således at man blokerer for unødvendige overgreb og sikrer fremme af teknologiske løsninger som opretholder borgerens helt basale rettigheder, uden det indebærer identificerbar opsamling af biometri eller biologisk materiale.

Endvidere anmodes Retsudvalget om at tage det såkaldte "State of Technology" princip i EU's Datadirektiv op til fornyet overvejelse. State of Technology-princippet foreskriver at man skal anonymisere data givet "teknologiens stade" således at det – for borgernes rettigheder – bedste teknologiske princip skal fremmes.

I dag ser vi mange tilfælde hvor borgerens rettigheder sagtens kunne opretholdes i udformningen af tekniske løsninger, men intet tvinger systemejeren til at vælge eller udvikle sådanne løsninger. Eftersom mange kræfter ønsker at akkumulere magt over og viden om borgere, ser vi generelt en teknologisk udvikling, som langsomt underminerer retstilstanden i takt med at dårlige tekniske løsninger presses igennem af særinteresser og ikke dokumenterede antagelser om proportionalitet.

I denne forbindelse bør specifikt henvises til EU's **COM (2007) 0228²** om fremme af såkaldt privatlivsbeskyttende teknologier, hvor vi konkret står med et helt oplagt eksempel på både behovet og muligheden af sådanne tiltag til samtidig sikring af fundamentale rettigheder og løsning af konkrete problemer.

Undertegnede står naturligvis til rådighed for yderligere spørgsmål eller for yderligere dokumentation .

Med venlig hilsen

Stephan Engberg
Priway ApS
Stengårds Alle 33D
2800 Kgs. Lyngby

2 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0228:FIN:DA:PDF>